

Summary Of The Lessons:

1. Focus on the פסוקים. It is very likely that our forefathers discussed various פסוקים with which they were familiar while eating the פסח קרבן פסח, including the פסוקים of ארמי אבד אבד which they also recited as part of מוקרא ביכורים.
2. Point out that it is likely that the question of מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות originated during the Second Temple Era and was inspired by the unique features of the קרבן פסח.
3. Demonstrate those parts of the הגדה that are missing from the סידור of רב סעדיה גאון and the הגדה of מנהג ארץ ישראל and those that רב סעדיה גאון permitted to be added and those that he did not permit.
4. Explain how the סדר was initially viewed as an opportunity to express שבת והודאה but took on the additional function of בקשה after the destruction of the בית המקדש. That new function also changed our perspective on what יציאת מצרים represents.

Additional Issues:

Why do we not recite a ברכה before performing the מצוה of סיפור יציאת מצרים and before reciting הלל at the Seder?

Source 1

תוספות מסכת ברכות דף מו' עמ' א'—כל הברכות כולן פותחות בברוך וחותמות בברוך חוץ מברכת הפירות וברכת המצות וברכה הסמוכה לחברתה וברכה אחרונה שבקרית שמע – והא לך הסדר ברכת אשר יצר אינה סמוכה לנטילת ידיים דנטילה שייכא בלא אשר יצר והרבה פעמים אומרה לבדה. א—להי נשמה אמאי אינה פותחת בברוך דאינה סמוכה לאשר יצר וכו' כגון אם לא בא מן הנקבים דידיו טהורות אין צריך לברכת אשר יצר! וצריך לומר הואיל ואין בה אלא הודאה בעלמא אינה פותחת בברוך ומכל מקום חותמת הבברוך הואיל וארוכה קצת וכן נמי צריך לומר גבי אתה הוא עד שלא נברא העולם וכו' וכל הני ברכות קטנות כל אחת ברכה לעצמה.

Translation: All Brachos open with the words Baruch Ata and close with the words Baruch Ata except for the Brachos for foods, the Brachos recited before performing Mitzvos, a Bracha that is linked to another Bracha and the last Bracha of Kriyas Shema. Here is the order of Birchos Hashachar. The Bracha of Asher Yatzar is not linked to the Bracha of Al Netilas Yadayim. That is because there are circumstances when a person might be washing his hands but not taking care of his personal needs. As a result the person only recites the Bracha of Al Netilas Yadayim. Why does the Bracha of Elokei Neshama not begin with the words Baruch Ata Hashem? We cannot say that it is because the Bracha of Elokei Neshama is linked to the Bracha of Asher Yatzar since he is not required to have taken care of his needs just before saying the Bracha of Elokei Neshama. Therefore we must conclude that since the Bracha of Elokei

---

הגדה The Origin Of The

Neshama consists of acknowledgement only, it is not necessary that it begin with the words: Baruch Ata Hashem. Nevertheless, it still needs to conclude with a line that begins Baruch Ata Hashem since it is a Bracha that is a little long. A similar statement can be made about the paragraph that begins Ata Hu Ad Sh'Lo Nivra Ha'Olam (but ends with a Bracha). All the other Brachos within Birchos Hashachar are short Brachos that are independent of each other.

Source 2

שפת אמת מסכת סוכה דף לט עמוד א-בגמ' אמר אביי כו' אבל לפניו מצוה לברך דא"י
א"ש כל המצות כו' וכן הוא במגילה, וקשה לי מאי ראי' מדר"י א"ש די"ל דדוקא במצוה
במעשה תיקנו ברכה לפני' אבל בהלל דהוי רק שבה לא שייך ברכה לפניו כמו ק"ש ותפלה
[ובהמ"ז] והגדה דיצ"מ בפסח דלא תיקנו ברכה לפני' וגם בברכת הנהנין דהוי מצוה לא
תיקנו ברכה לפני', ונהי דמצינו נמי ברכה בתורה וגם באמת בהלל מברכין אבל עכ"פ
מדר"י א"ש אין ראי' לזה די"ל דאיהו מיירי במצות במעשה, ותו דר"י א"ש לא בא ללמדינו
חיוב ברכות כלל אלא דבכל המצות שיש עליהן ברכה קאמר דמברך קודם המעשה אבל
שפיר יוכל להיות מצות בלי ברכה לפני' וצ"ע:

Translation: In the Gemara, Abaye says that certainly one has to recite a Bracha before saying Hallel because R. Yehudah said that the performance of all Mitzvos requires as a condition precedent that a Bracha be said prior to performing the Mitzvah. The reliance on the rule enunciated by R. Yehudah is troubling because in truth only Mitzvos that include the performance of a physical action require as a condition precedent that a Bracha be said prior to performing the Mitzvah. The Mitzvah Hallel which consists of reciting words of praise does not involve the performance of a physical action. Perhaps it is not necessary to recite a Bracha before performing that Mitzvah just as we do not recite a Bracha before performing the Mitzvah of Kriyas Shema or Tefila or Birkas Hamazone or reciting the Haggadah which constitutes the performance of the Mitzvah of Sippur Yetziyas Mitzrayim nor before reciting Brachos that concern pleasure. For none of those Mitzvos, do we first recite a Bracha. Now I am not disputing that we need to recite a Bracha before reading from the Torah and reciting Hallel but those requirements are not necessarily the result of the rule enunciated by R. Yehudah because we deflect that proof by arguing that R. Yehuda is providing that rule only for Mitzvos that involve a physical action. In addition, it does not appear that R. Yehudah is trying to teach a rule concerning Brachos. He may be just trying to support the idea that before doing a Mitzvah that involves a physical act, you should first recite a Bracha but he may not have a problem with the fact that you can perform some Mitzvos without having to first recite a Bracha.

Source 3

טורי אבן מסכת מגילה דף כז' עמ' ב'-והא דקאמר ולא נשאתי כפי בלא ברכה אע"ג דכהן
מברך קוד' נשיאת כפים כדאמר' בפ"ז דסוטה (דף ל"ט). שמא מתחילה לא תיקנו ברכה
קודם נשיאת כפים ור"א (בן שמוע) הוא דתיקן לברך, דהרבה מצות מצינו שאינן טעונים
ברכה.

Translation: R. Elazar said that he never performed Birkas Kohanim without first reciting a Bracha. Despite the fact that Kohanim now always recite a Bracha before performing Birkas Kohanim does not mean that they always did so as we learned in the 7th chapter of Maseches Sotah (39). Perhaps at first, no Bracha needed to be said by the Kohanim prior to performing Birkas Kohanim and it was R. Elazar

---

הגדה The Origin Of The

---

ben Shamua who instituted the practice that Kohanim recite a Bracha before performing Birkas Kohanim. That would be in line with the fact that many Mitzvos are performed without first reciting a Bracha.

What is the source for מעשה ברבי אליעזר, ורבי יהושע?

Source 4

תוספתא מסכת פסחים (ליברמן) פרק י', הלכה יב'—מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו מסובין בבית ביתוס בן זונין בלוד והיו עסוקין בהלכות הפסח כל הלילה עד קרות הגבר הגביהו מלפניהן ונועדו והלכו להן לבית המדרש.

Translation: A story is told about Rabban Gamliel and the elders who were reclining in the house of Baysus son of Zonin in Lod and were occupied in the Halachos of Pesach the entire night until the crowing of the rooster. They walked away from the table realizing and proceeded to the Beis Midrash.

Reciting A ברכה Before Hallel and After Hallel

Source 4

ראב"ן—<http://hebrewbooks.org/49983>, p. 135

ומחזין כוס רביעי ואומר באימ"ה אקב"ו לגמור את ההלל (סו), מפני שגומר את ההלל משפוך חמתך ואילך, אבל על ההלל שקורין קדם אכילה מברכין לקרות את ההלל, לפי שאינו גומר קדם אכילה, וגומרין את ההלל עד מלך מהולל בתשבחות, ומברך באימ"ה בורא פרי הגפן, וזהו כוס רביעי, ושותין בהסבת שמאל ומברכין על הגפן ועל פרי הגפן וכו', ואם רצונו מחזין כוס חמשי ואומר עליו הלל הגדול עד נאווה תהלה, ונשמח כל חי וכו' עד חי העולמים, שהוא יסוד אנשי כנסת הגדולה, ובליל ראשון או רוב נסים ובליל שני אומץ גבורותיה (סו), ואחר כך אומר כי לו נאה ומברך בורא פרי הגפן והללו ארבע כוסות שתקנו שותין בהסבת שמאל דרך חירות, ומברך עליהן על הגפן ועל פרי וכו', חוץ מכוס שני הבא בתוך הסעודה שברכת המזון יפטרנו.

ענין הלל (סדרי רש"י ותלמידיו כ"ד 285)

הללויה. יש שנוהגין: כאן לברך בלילי פסחים לקרוא את ההלל. ואחר אכילתן לפני אשר יתחיל שפוך היו מברכין לגמור. והיינו הא דאמרינן י"ח ימים ולילה אחת גומרין בהם את ההלל במקדש ובמדינה כ"א יום ושני לילות. ורבי האיי גאון וכמה גאונים ורב יצחק גאון ורבי תנ"י ורבינו שמשון מקוצי לא היו מברכין לא לקרוא ולא לגמור. שאינו אלא כקורא בתורה. והטעם להני דמברכים לקרוא ולגמור הוא משום שטעונים לברך שנים לפניה ואחת לאחריה. ואילו הן ברכה לקרוא את ההלל. שניה אשר גאלנו. ואחת לאחריה לגמור. והגאונים אומרים: כי [חשיב] כמצות שנים לפניה ואחת לאחריה. דאזת ברכה דאשר גאלנו שתי גאולות יש בה אחת להבא ואחת לשעבר. דאשר גאלנו וגאל את אבותינו לשעבר. כן ה' אלהינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו להבא. ואחת לאחריה של הלל. ורב צמח גאון: פי' הטעם שאין מברכין לא לקרוא ולא לגמור לפי שחולקין אותו לשנים. ור"י מפריש: היה מברך לקרוא ולגמור. דפרי' התם בירושלמי: והרי סופה של הלל דהיינו ברכת יהללך אמאי אינה פותחת בברוך. ומשני שנים הנה [אחת] להבא ואחת לשעבר. פי' קודם אכילה מברך לקרוא. ואחת להבא. פי' לאחר אכילה מברך לגמור. נמצאת ברכת יהללך סמוכה לה לכך אינה פותחת בברוך. ויש שמפרשים כאן שיהללך אחרי הפסוקים ניכר יפה שהוא תחילת דבר ואין צריך לפתוח בברוך. ורבי חיים כהן: לא היה חותם ביהללך ברכה ב"א השם מלך מהולל בתשבחות. אלא מיד אחרי ושמך נעים לזמר מתחיל הלל הגדול ונשמת וישתבח. וחזקתם. כי שתי חתימות בברכת השיר למה. א"כ קרי נשמת וישתבח שיר כמו הלל. ומורי הרב ר' יעקב: לא היה מברך לא לקרא ולא לגמור כי רבו הדברים. שמשון נ"ע.

מה שאין מברכין בלילי פסח אקב"ו לגמור את ההלל לפי שאין גומרה ביה

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרוא את ההלל:
הללויה הללו עבדי ה' הלו את שם ה': יהי שם ה' מברך מעתה
ועד עולם: ממזרח שמש עד מבוא מהלל שם ה': רם על
כל גוים ה' על השמים כבודו: מי כפי אלהינו המגביהי לשבת:
המשפילי לראות בשמים ובארץ: מקימי מעפר דל מאשפות ירים
אביון: להושיבי עם נדיבים עם נדיבי עמו: מושיבי עקרת הבית
אם הבנים שמה הללויה:

הגדה מהרא"ל, <http://hebrewbooks.org/10972>, p. 60,

ברוך הָבָא בְּשֵׁם יְיָ בְּרִכּוֹנוֹכֶם מִבֵּית יְיָ:
 אֵל יְיָ וַיֵּאָר לָנוּ אֲפָרוּחַ חַג בְּעִבּוּתֵינוּ עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ:
 אֵלֵינוּ אֲתָה וְאוֹרְךָ אֱלֹהֵינוּ אֲרוֹמְסֵנוּ:
 הוֹדוּ לֵנוּ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם תִּסְדְּרוּ:
 יִתְלַלֵּךְ יְיָ אֱלֹהֵינוּ כָּל מַעֲשִׂיהוּ. וְחִסְדֵּיהוּ צְרִימִים עוֹשֵׂי רְצוֹנָה וְכָל עֲמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּרֵנָה יוֹדוּ
 וַיִּבְרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאְרוּ וַיְרוֹמְסוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיַּקְדִּישׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֶת שְׁמֵךְ מַלְכֵנוּ. כִּי לָךְ טוֹב
 לַהֲוֹדוֹת וּלְשַׁבְּחָהּ נָא הַלְלוּ. כִּי מַעֲשִׂיךָ גַּם עוֹלָם אֲתָה אֵל: אֲבָרוּךְ אֲתָה יְיָ מֶלֶךְ הַתְּהִלָּה בְּתַשְׁבּוּחוֹת:

הגדה מהרא"ל, <http://hebrewbooks.org/10972>, p. 60,

וּבְכֵן יִשְׁתַּבַּח שְׁמֵךְ לְעַד מַלְכֵנוּ הָאֵל הַמְלִיךְ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ בְּשִׁמְיָנוּ
 וּבְאַרְיֵן. כִּי לָךְ נָאָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאַתָּה אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד יְשׁוּ
 וּשְׁבַחְהָ הַלֵּל וּמְרָה עוֹ וּמִמְשָׁלָה נִצַּח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְהַפְאָרָה
 קְדוּשָׁה וּמַלְכוּת. בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ וּמַעֲוֹלָב
 עַד עוֹלָם אֲתָה אֵל: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהִלָּל בְּתַשְׁבּוּחוֹת
 אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת בּוֹרֵא כָּל הַנִּשְׁמוֹת רַבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים.
 הַבוֹהֵר בְּשִׁירֵי וּמְרָה. מֶלֶךְ יְחִיד אֵל חַי הַעוֹלָמִים:
 הִנְנִי מוֹכֵן וּמוֹשָׁן לְקִנִּים מִצּוֹת כּוֹס רְבִיעִי שֶׁהוּא כְּנֶגֶד בְּשִׁנְתָּהּ הַיְיִשׁוּתָהּ שֶׁאִמְרַתְּהָ לְיִשְׂרָאֵל
 וְלִמְחַיֵּי אֶתְנֶם לִי לָגֶם וְהִיטֵמִי לָגֶם לְאֱלֹהִים:

הִנְנִי מוֹכֵן וּמוֹשָׁן לְקִנִּים מִצּוֹת כּוֹס רְבִיעִי שֶׁהוּא כְּנֶגֶד בְּשִׁנְתָּהּ הַיְיִשׁוּתָהּ שֶׁאִמְרַתְּהָ לְיִשְׂרָאֵל
 הַקְבִּיָּה לְיִשְׂרָאֵל וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת מַבְלַת מִצְרַיִם:

הִנְנִי מוֹכֵן וּמוֹשָׁן לְקִנִּים מִצּוֹת כּוֹס שְׁנִי שֶׁהוּא כְּנֶגֶד בְּשִׁנְתָּהּ הַיְיִשׁוּתָהּ שֶׁאִמְרַתְּהָ לְיִשְׂרָאֵל
 הַקְבִּיָּה לְיִשְׂרָאֵל וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִבְּכוֹרֵיכֶם:

הִנְנִי מוֹכֵן וּמוֹשָׁן לְקִנִּים מִצּוֹת כּוֹס שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא כְּנֶגֶד בְּשִׁנְתָּהּ הַיְיִשׁוּתָהּ שֶׁאִמְרַתְּהָ לְיִשְׂרָאֵל
 וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם בְּרִנְעָה נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדוּלִים: